

vroeg

Interview Evelien Dirks:

“Vroege opsporing slechthorendheid maakt wereld van verschil”

- Gezond leren eten kost tijd, geduld en aandacht
- Concrete ondersteuning bij vermoeden van autisme werkt
- Aanleren rekenvaardigheid begint op babyleeftijd

4 Concrete ondersteuning bij vermoeden van autisme werkt

Hester Kuiper

7 Slapen als een roos - hoe doe je dat?

Francis Lanen

10 Aanleren rekenvaardigheid begint op babyleeftijd

Marije van Oostendorp

14 Ouderschap in het kwadraat

Marjon Bürer en Irene Mol

18 Wetenschapper Evelien Dirks: "Vroege opsporing slechthorenden maakt wereld van verschil"

Jan de Graaf

26 Stel eerder én vaker de kindervraag

Isabelle van de Vrede

30 Gezond leren eten kost tijd, geduld en aandacht

Victoire de Wild en Janine Faessen

34 Blijf nieuwsgierig bij vermoedens van een ontwikkelingsvoorsprong én ASS

Titia Prinsen en Marijke Boer

40 Zeker niet slaapverwekkend!

Vier experts vergelijken vijf boeken over babyslaap

44 Interprofessionele samenwerking creëert duurzaam netwerk

Lieneke Ebbe, Tamar Shibolet, Margriet Braun en Ellen Polstra

Rubrieken

17 De Vroegwerker

Bertien Landzaat-Rozendaal

22 Ouders aan het woord: Overleven met een half hart

Jan de Graaf

29 Vroeg nieuws

39 Column

Oog hebben voor botsende belangen

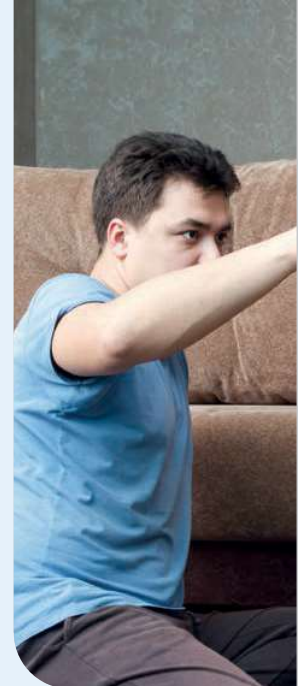
Inge van Nistelrooij

46 Kijk op de praktijk – een tweeluik

Marilene de Zeeuw en Paulien Kuipers

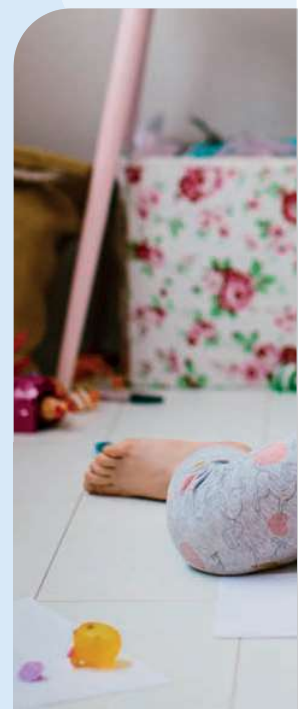
4

Concrete ondersteuning bij vermoeden van autisme werkt

33

Blijf nieuwsgierig bij vermoedens van een ontwikkelingsvoorsprong én ASS

Een nieuw begin

Hoe zal ik dit redactioneel beginnen? Hier voor je ligt het laatste nummer dat Jan de Graaf en ik samen met onze redactie hebben gemaakt. Het laatste, want VROEG gaat in nieuwe handen over. Mori van den Bergh en Bonnie Kirkels nemen met ingang van 1 januari het stokje van ons over. Daar zijn we heel blij mee!

Soms heel soepel, soms met obstakels of grote zorgen over hun kind of hun ouderrol. En als professional is het van belang dat je je daar bewust van bent. Als wij door onze artikelen, congressen en webinars daar een steentje aan hebben kunnen bijdragen, neem ik met een tevreden gevoel afscheid van Vakblad VROEG.

In dit nummer staan – zoals je van ons gewend bent – veel verschillende artikelen. Op deze wijze krijg je inkijkjes bij allerlei disciplines die rond het jonge kind werken. En dat zijn er heel wat. Een jong kind ontwikkelt zich immers op veel terreinen: sociaal-emotioneel, cognitief, taal, motorisch et cetera. Maar ook de ouders maken een transitie door.

Ik wil al onze auteurs, de ouders die hun verhaal vertelden, de VROEG-werkers, de wetenschappers die aan het woord zijn geweest en last but not least alle huidige en vorige redactieleden heel hartelijk bedanken voor hun inspirerende inzet en enthousiasme!

Louise van den Broek,
hoofdredacteur

18

Wetenschapper

Evelien Dirks:

“Vroege opsporing slechthorenden maakt wereld van verschil”

colofon

vroeg

redactie
Saskia Bakker
kinderarts /
IMH-specialist DAIMH

Marika Boonzaaijer
Kinderfysiotherapeut /
Docent-onderzoeker

Hanne Cools
GZ-psycholoog
kind en jeugd

Esther Fonteijn
orthopedagoog /
GZ-psycholoog

Richella Kloppers
logopedist / klinisch
gezondheidswetenschapper

Phineke Tielenius Kruythoff
Voorzorgverpleegkundige /
IMH-specialist DAIMH

hoofdredacteur
Louise van den Broek

bladmanagement
Jan de Graaf

vormgeving & opmaak
Dik Visser

Redactieadres en advertenties
DG Communicatie, Postbus 158,
1600 AD Enkhuizen

E vroeg@dgcommunicatie.nl
T 06-21905843
W www.vakbladvroeg.nl

Abonnementen
Verschijnt 4x p. j. prijs € 28,00; België € 31,00
Overig buitenland € 36,00 (prijswijzigingen voorbehouden).
Mits betaald per automatische incasso. Anders respectievelijk
€ 29,50; € 32,50 en € 37,50

Adresgegevens
Abonnementenland
Postbus 20
1910 AA Uitgeest
T 0251 - 25 79 24
E Klantenservice@aboland.nl
W Abonneren: www.bladenbox.nl

Wijzigingen/opzeggen
www.aboland.nl
Opzeggingen dien je
1 maand voor afloop van de
abonnementsperiode door te
geven aan Abonnementenland.

Stel eerder én vaker de kinderwensvraag

Zwanger! Meestal is dit een leuke mededeling en zijn aanstaande ouders heel blij. Maar bij sommige vrouwen en mannen slaat de paniek toe aangezien de zwangerschap niet de bedoeling was. Het programma Nu Niet Zwanger vormt voor JGZ-zorgprofessionals een steun in de rug om al in een vroeg stadium met ouders in kwetsbare omstandigheden het gesprek aan te gaan over de kinderwensvraag.

Isabelle van de Vrede

Het programma Nu Niet Zwanger (NNZ) - ontwikkeld door programmamanager Connie Rijlaarsdam - ondersteunt mensen in kwetsbare omstandigheden in het maken van een bewuste en geïnformeerde keuze over het moment van hun kinderwens zodat zij niet onbedoeld zwanger worden. Denk aan dak- en thuislozen, verslaafden, mensen met een licht verstandelijke beperking of met een psychische kwetsbaarheid. Professionals die om hen heen staan, zoals maatschappelijk werkers, GGD medewerkers, jeugdhulpmedewerkers en verpleegkundigen, worden gemotiveerd om het gesprek met hun cliënten aan te gaan over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie.

Kinderwensvraag

Inmiddels is al 85% van de gemeenten in Nederland aangesloten bij Nu Niet Zwanger (NNZ). Alle betrokken GGD'en, in totaal 25 stuks, hebben een NNZ-team met inhoudelijke coördinatoren. Deze teams informeren alle organisaties in hun gemeente die werken met mensen in kwetsbare omstandigheden

ILLUSTRATIES: JIJKE KUIJPER

in de methodiek van NNZ. Per organisatie wordt er een contactpersoon opgeleid, een zogenaamde aandachtfunctionaris die collega's schoolt zodat zij het gesprek met hun cliënten kunnen voeren. Via deze weg hebben ook de professionals van de jeugdgezondheidszorg al op veel plekken in het land kennis gemaakt met het NNZ-programma.

Essentieel is dat er gestart wordt met de kinderwensvraag. In de jeugdgezondheidszorg werd bij het zuigelingenhuisbezoek wel eens gevraagd of de moeder toch wel aan anticonceptie dacht. Dit gaf soms weerstand, want

door direct hiernaar te vragen, bepaal je indirect als hulpverlener al voor iemand dat zij niet zwanger mag worden. Daarmee neem je de regie uit handen van de cliënt. Door het stellen van de kinderwensvraag gaat iemand zelf nadenken wat hij/zij wil en start je een open en eerlijk gesprek. Cliënten reageren veelal positief op: ze zijn blij dat hulpverleners erover beginnen en voelen zich gesteund en gehoord.¹ Als er geen kinderwens is, dan kan het vervolgesprek over seksualiteit gaan. De hulpverlener vraagt door om te weten of er een vergrote kans bestaat dat iemand zwanger kan worden.

'Jeugdgezondheidszorg speelt grote rol in voorkomen van onbedoelde zwangerschappen'

Heeft iemand een relatie of zijn er veel losse contacten? Je mag daarnaar vragen, omdat je zo onderzoekt of iemand zich ervan bewust is van het risico op een zwangerschap. Heeft iemand geen kinderwens, dan kun je overgaan op een gesprek over anticonceptie.

Ondersteuning

De e-learning 'Nu Niet Zwanger – de Basis', tot stand gekomen in samenwerking met Rutgers, gaat over de kinderwensverkenning en hoe je dit doet. Denk bij dit laatste aan je grondhouding, zoals presentie en motiverende gespreksvoering. Een korte uitleg over anticonceptie komt ook aan bod. Daarnaast heeft Rutgers ook een uitgebreide e-learning ontwikkeld over anticonceptie in hun leeromgeving. Professionals krijgen zelf veel handvaten om hun cliënten te helpen. Maar soms is er meer hulp nodig. Vanuit de

NNZ-teams van de GGD is dat mogelijk voor:

- Overname complexe casuïstiek
- Inschakelen somatisch netwerk
- Geld voor anticonceptie
- Opvolging en monitoring

Vast gespreksonderwerp

Uit onderzoek in Tilburg² blijkt dat ruim 80% van cliënten in kwetsbare omstandigheden geen kinderwens heeft. Maar wat als er wél een kinderwens is? Ook voor deze groep kan de professional mooie preventie leveren. Vanuit bijvoorbeeld de coalities Kansrijke Start kan dan hulp ingezet worden voor hoe gezond zwanger te worden. Een geweldige ontwikkeling in preventieland dus. Maar hoe kunnen we ervoor zorgen dat dit gesprek een vast item wordt op het consultatiebureau? Want voor de meeste professionals is het nieuw. Zij zijn hier in hun

Zwanger en verslaafd

Joke (35), moeder van twee kinderen, heeft ADHD en is verslaafd aan drugs. Ze heeft problemen met plannen en kan haar huishouden niet aan, ook omdat ze in haar hoofd constant bezig is met hoe ze aan drugs kan komen. Mede door dit laatste heeft ze veel schulden. Al enige tijd krijgt Joke hulp van jeugdzorg en jeugdhulpverlening, want door haar psychische problemen lukt het niet om de zorg voor haar kinderen, waar ze zielsveel van houdt, veilig en zonder verwaarlozing te laten verlopen. Tijdens een bezoek aan het consultatiebureau vertelt ze aan de jeugdverpleegkundige dat ze verliefd is en wil gaan samenwonen. Bij het eerstvolgende bezoek blijkt Joke zwanger te zijn. Dit was niet de bedoeling en geeft veel extra stress. Joke is na de derde bevalling geholpen vanuit het team NNZ. Haar reactie: "Hebben de instanties nu eindelijk iets goeds neergezet."

